

ZÁPIS
XXIV. KOLOKVIUM ČESKÝCH, MORAVSKÝCH A SLOVENSKÝCH
BIBLIOGRAFŮ

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové
16. - 18. 10. 2022

Kolokvium se uskutečnilo v rámci Měsíce české a slovenské kulturní vzájemnosti, pod záštitou hejtmana Královéhradeckého kraje a ve spolupráci se Slovenskou asociací knihoven. Kolokvium organizovala sekce SDRUK pro bibliografii a Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové.

16. 10. 2022

Kulturní program – hospital Kuks

17. 10. 2022

Zahájení: náměstkyně hejtmana Mgr. Martina Berdychová, PhDr. Blanka Snopková, PhD., Mgr. Eva Svobodová,

Odborný program

Moderovala: Mgr. Eva Svobodová

I. TEMATICKÝ BLOK: Jubilejní bibliografie měst

1. Zlín 700 / Mgr. Eva Filípková

V roce 2022 slaví Zlín 700 let od první písemné zmínky o městě. Krajská knihovna se do oslav výročí zapojuje také, kupříkladu vydáním publikací, přípravou výstavy nebo dalšími akcemi. Jednou z publikací, které knihovna v rámci výročí vydává, jsou Lidé Zlína. Ta čtenáře seznamuje s osobnostmi Zlína vybranými z knihovni databáze. Druhou publikací je Zlínská čítanka, která se zaměřuje na knihy věnující se Zlínu, ale také na ty beletristické, jejichž děj se alespoň částečně ve Zlíně odehrává.

2. Čo majú spoločné monografie obcí Terchová a Blatnica? / Ing. Ivana Poláková, PhD.

Autorka příspěvku představila monografie obcí Terchová a Blatnica, které vyšly v r. 2018 a 2021. Protože na obou určitým způsobem spolupracovala, zná všechny úskalí vydávání. Poukázala na fakt, jak důležité jsou při sestavování monografií obcí bibliografie, ať už regionální nebo personální, a nejen ty.

II. TEMATICKÝ BLOK: Významní nakladatelé a tiskaři v Čechách a na Slovensku do roku 1948

1. Karel Beniško – typograf, operní pěvec a nakladatel / Mgr. Pavlína Doležalová

Pražský rodák (1874–1941) a vyučený typograf po kariéře operního pěvce (1899 Dortmund, 1901–1903 Záhřeb, 1903–1906 Brno, 1906–1907 a 1909–1916 Plzeň, 1907 Praha, Královské Vinohrady), provozoval od r. 1913 v Plzni tiskárnu, při které v r. 1917 zřídil nakladatelství činné do počátku 30. let. V letech 1917–1919 vydával měsíčník Vzlet věnovaný uměleckému a osvětovému ruchu západních Čech a v období leden 1920 – září 1924 beletristický a kulturní měsíčník Pramen. Nakladatelství nejintenzivněji pracovalo v letech 1918–1924, kdy vydalo nejvíce svazků. Za celou dobu působení tiskárny a nakladatelství to bylo více než 140 titulů. K. Beniško se zaměřoval na českou původní a světovou překladovou beletrii a poezii. Vydával

také cizojazyčnou literaturu, divadelní hry a populárně naučné tituly. K. Beníško byl manžel herečky Otýlie Beníškové a otec herce a dramatika Karla Beníška.

2. „Skutečnost byla jiná, než jsem si ji za mřížemi představoval...“: životní příběh a odkaz Františka Radouška, přerovského nakladatele vzdělávací literatury / Mgr. Dagmar Petišková, Ph.D.

Příspěvek představil moravského nakladatele Františka Radouška (1869–1942), jenž ve svém nakladatelství vydával převážně literaturu výchovně-vzdělávacího obsahu. Jeho nejvýznamnějším nakladatelským počinem byla ediční řada čítanek, vytvořená mezi léty 1906 a 1911. Vyšly v ní výběry z díla K. H. Borovského, Jana Husa, J. A. Komenského, L. N. Tolstého, J. S. Machara, Karla Horkého, Jana Nerudy a Boženy Němcové. V příspěvku jsme si všimli důvodů, jež vedly nakladatele k volbě jednotlivých autorů, které v čítankových publikacích vydával. Bylo upozorněno na jejich přijetí dobovou kritikou. V případě Čítanky Boženy Němcové (sestavil Vincenc Vávra) byly představeny dosud nepublikované archivní dokumenty týkající se plánované reedice této knihy (deníkové záznamy, korespondence) a osvětlující nakladatelovu nelehkou situaci po 1. sv. v.

3. Počátky novodobého nakladatelského podnikání v Kladně od 70. let 19. století do roku 1948 / Bc. Kamil Bouška, Libuše Šimová, DiS.

Historický kontext kladenské nakladatelské činnosti a výběr nejvýznamnějších nakladatelů s edičním programem přesahujícím regionální význam i ohlas. Příběh proměny kladenské knižní kultury. Příspěvek bude doplněn ukázkami vybrané knižní produkce jednotlivců, knihkupectví, knihtiskáren a nakladatelství.

4. Historie tiskárny Otto & Růžička v Pardubicích / Martina Zlatohlávková

Historie firmy od jejího počátku, představení nejznámějších publikací vytištěných touto firmou, další činnost firmy (kromě knihtisku). Nedávno získala KK v Pardubicích k této tiskárně krásný obrazový materiál.

III. TEMATICKÝ BLOK: Odras regionu v krásné literatuře

1. Literatura v regioně, region v literatuře, alebo tu býva na každom vršku Šikula / PhDr. Katarína Benciová

Příspěvek nebyl odprezentován, bude součástí sborníku.

2. Chvála domova / Gerda Lorenzová

Příspěvek nebyl odprezentován, bude součástí sborníku.

3. Orava v Mňačkových reportážach / Mgr. Katarína Kožáková, PhD.

Ladislav Mňačko je autorem knihy Vody Oravy. Kniha je psaná formou politických reportáží z období 50. let, kdy se na Oravě stavěla Oravská přehrada. Mňačko v tomto období byl pokročilý třicátník, který měl za sebou různé zkušenosti. Byl členem komunistické strany, v r. 1945–1953 byl redaktorem Rudého práva a Pravdy. Patřil k nejprominentnějším novinářům komunistického režimu. Kromě redaktorské práce byl básníkem a dramatikem. Postupně však ztratil nadšení pro komunismus a postavil se na stranu jeho kritiků a odpůrců, za což byl později perzekuován. Kniha Vody Oravy vyšla v r. 1955 ve vydavatelství Mladá Fronta, jen v češtině v nákladu 4 400 výtisků. O její překlad a vydání se zasloužil Jiří Pilař. Kniha obsahuje 21 krátkých reportáží, které mapují historii Oravy až po její tehdejší současnost. Autor se zamýšlí nad osudem regionu a postupně odhaluje jeho tvář. Příspěvek je zaměřený na život

v oravském regionu skrz Mňačkovu optiku. Jeho postřehy se pokusíme interpretovat z různých úhlů pohledu. Cílem příspěvku je vytvořit skrz krásnou literaturu pohled na region Orava v čase budování socialismu v 50. letech 20. století.

4. Vojtěch Martínek, autor Ostravska (internetový portál spisovatele) / PhDr. Věra Svozilová

Vojtěch Martínek (11. dubna 1887 Brušperk – 25. dubna 1960 Ostrava) byl moravský učitel, spisovatel, literární kritik a publicista. S Ostravskem byl spjat nejen rodově a pracovně, ale i literárně. Byl dramaturgem ostravského divadla a v letech 1913–1948 členem Moravského kola spisovatelů. Jeho literární tvorba je velmi rozsáhlá, byl ruralistou, navazoval na kritický realismus. Ve svých románech popisoval národní a sociální změny na Ostravsku v době industrializace. U příležitosti 60. výročí úmrtí vznikl v r. 2020 internetový portál spisovatele (<https://www.vojtech-martinek.cz/>), na kterém spolupracovala Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě s Centrem regionálních studií Filozofické fakulty Ostravské univerzity. Kromě informací o životě a díle portál obsahuje fotogalerii, mapu s odkazy na místa spojená s autorovým životem a dílem, kvíz nebo pracovní listy vhodné pro školy. Rozsáhlá bibliografie je odkazy propojena s katalogy a databázemi (katalog MSVK, CASLIN, ANL, databáze Literárního ústavu AV ČR), připojeny jsou i odkazy na digitalizované plné texty.

Kulturní program: prohlídka Studijní a vědecké knihovny, komentovaná prohlídka historického centra HK, společenský večer

Úterý 18. 10. 2022

Moderovala: PhDr. Blanka Snopková, PhD.

IV. TEMATICKÝ BLOK: Vizualizace bibliografických dat

1. O čem se tu zpívá? Mapa lokalit v kramářských tiscích / Mgr. Iva Bydžovská

Místa tisku, prodeje a uložení kramářských tisků v souvislosti s jejich obsahem. Použití map pro zkvalitnění dat v Digitální knihovně kramářských tisků Špalíček.net.

2. Vizualizace záznamů v Bibliografii dějin Českých zemí. Od tištěných ročenek po moderní online databázi / Mgr. Věra Hanelová

Konferenční příspěvek byl věnován vizualizaci záznamů v databázi Bibliografie dějin Českých zemí (biblio.hiu.cas.cz). Byly představeny nejen bibliografické záznamy, které jsou obohacovány o plné texty, ale rovněž rejstříky, zejména biografický a geografický. Databáze nabízí rovněž jedinečná specifika, která se v jiných bibliografických databázích neobjevují. Jedná se zejména o propojování dílů na pokračování či připojování recenzí přímo k bibliografickým záznamům.

3. Možnosti kvantitativního výzkumu bibliografických dat / Mgr. Vojtěch Malínek, Ph.D.

Příspěvek představil teoretické i praktické možnosti kvantitativního výzkumu bibliografických dat i existující nástroje, které se v této oblasti nabízejí. Úvodní metodická část stručně shrnula metodické problémy, které se s kvantitativní analýzou bibliografických dat pojí. Zejména byly diskutovány výhody a nevýhody formátu MARC21 a jeho národní interpretace pro datové rozborů a analýzy. V následující praktické části byly diskutovány praktické výstupy datových analýz, a to jak v českém prostředí (zejména na příkladu dat České literární bibliografie), tak v zahraničí (především výstupy finských badatelů ze skupiny COMHIS při Univerzitě v Helsinkách). Závěrečná část příspěvku představila existující nástroje pro analýzu

bibliografických dat (statistický a analytický modul vyvinutý při ČLB, nástroje portálu Literary Bibliography.eu vyvíjené ve spolupráci ČLB a Polské literární bibliografie a další vybrané zahraniční portály).

V. TEMATICKÝ BLOK: Knihovny osobností, spolků a institucí

1. Zbierka územne bohemikálnych dokumentov v historickom fonde bývalej Právnickej akadémie v Košiciach / Mgr. Angela Kurucová

Príspevek nebyl odprezentován, bude součástí sborníku.

2. Knižnica v čase: storočnica Krajskej knižnice Ľudovíta Štúra vo Zvolene / Mgr. Elena Matisková

Príspevek nebyl odprezentován, bude součástí sborníku.

3. Knihovna Josefa Floriana ve fondu Moravské zemské knihovny / Mgr. Lenka Pokorná Korytarová

Josef Florian (1873–1941), katolický učitel, vydavatel a překladatel z francouzštiny vyzdvihoval hodnotu a důležitost knihy v lidském životě. Během svého života pobýval spolu se svou početnou rodinou na různých místech, ale s jeho jménem se nejčastěji skloňuje městy Stará Říše na Moravě, kde se narodil, prožil většinu života, zemřel a kde nashromáždil obsáhlou sbírku zejména katolické literatury. V letošním roce uplyne dvacet let od nákupu torza knihovny Josefa Floriana Moravskou zemskou knihovnou, k němuž aktivně přispěla bohemistka Jitka Bednářová a Filozofická fakulta Masarykovy univerzity. V roce 2002 se jednalo o 385 děl v 500 svazcích převážně francouzské literatury. S rozšiřováním sbírky se pokračovalo v dalších letech, o rok později se podařilo sbírku rozšířit o knihy s dedikacemi autorů Josefu Florianovi. Dnes je získané torzo knihovny Josefa Floriana spolu s vydavatelskou tvorbou Josefa Floriana a jeho spolupracovníků, které knihovna vlastnila nebo poté již systematicky dokupovala, součástí signatury FLO.

4. Osobní knihovna Josefa Václava Sládka / Mgr. Veronika Ježková

V letošním roce uplynulo 110 let od úmrtí Josefa Václava Sládka (1845–1912). Odkaz známého literáta je i v současnosti stále živý, a to především díky dlouholeté činnosti muzea v umělcově rodném Zbirohu. Součástí stálé expozice muzea je také dochovaná osobní knihovna. Život slavného básníka byl již nejednou zdokumentován a slavná díla opakovaně podrobována rozborům. Nahlédnutím do vlastní knihovny se nám však naskytnul méně známý – ale o to důvěrnější – obraz toho, jaká byla Sládkova osobnost a jaký byl jeho vztah ke knize z pohledu čtenáře i autora. Příspěvek poodhalil, jak jej literatura nesmírně obohacovala a dotvářela tak, aby se nakonec on sám stal českým velikánem a zanechal neshmatalný otisk nejen v literárním světě.

5. Historie knihovny Královské české společnosti nauk / Ing. Aleš Brožek

Královská česká společnost nauk bylo nejstarší sdružení českých vědců, které vzniklo původně v roce 1769 jako Společnost učená. Roku 1784 byla tato společnost se souhlasem císaře přetvořena na Českou společnost nauk a konečně v roce 1790 přejmenována na Královskou českou společnost nauk. V prosinci 1784 se zabývala návrhem na zřízení vlastní knihovny. Ke konečnému rozhodnutí došlo v listopadu 1786, kdy byli členové vyzváni, aby věnovali své spisy, a vytvořili tak základ knihovny. Pečovala o ni řada významných osob, o osmnácti z nich se dozvíte z báze Slovník českých knihovníků. O jejich zásluhách o rozvoj knihovny, kterou

ve chvíli předání do knihovny Československé akademie věd tvořilo přes 100 tisíc svazků, jste se dozvěděli v této přednášce.

Zakončení kolokvia: Mgr. Eva Svobodová, zdravotní PhDr. Jiřiny Kádnerové

Kolokvium v roce 2023 se uskuteční v Banské Bystrici.